



SURXONDARYODA OZIQ-OVQAT INFLYATSIYASINING PAST DAROMADLI OILALARGA TA'SIRI

Surxondaryo viloyati Termiz tuman Politexnikumi informatika fani o'qituvchisi

Turdikulova Moxira Maxmasharifovna

e-mail: Turdiqulovamohira903@gmail.com

Surxondaryo, 2025-yil 4-oktyabr – O‘zbekistonning janubiy hududlaridan biri bo‘lgan Surxondaryo viloyatida aholi daromadlari mamlakat o‘rtacha ko‘rsatkichidan ancha past bo‘lib, bu esa oziq-ovqat inflyatsiyasining salbiy ta‘sirini yanada kuchaytiradi. Viloyat aholisining katta qismi qishloq xo‘jaligi va oddiy ishchi kasblariga band bo‘lib, ularning byudjetida oziq-ovqatga sarflanadigan mablag‘lar asosiy o‘rin tutadi. 2025-yilning sentyabr oyida oziq-ovqat inflyatsiyasi 6,1 foizga yetgan bo‘lsa, bu Surxondaryolik oilalarning xarajatlarini sezilarli darajada oshirib, ularning hayot sifatini pasaytirmoqda.

Surxondaryoda daromadlar holati: past ko‘rsatkichlar va qiyinchiliklar

O‘zbekiston Statistika agentligining ma‘lumotlariga ko‘ra, 2024-yilda mamlakat bo‘yicha o‘rtacha oylik ish haqi 5 million 357 ming so‘mni tashkil etgan. Ammo Surxondaryo viloyatida bu ko‘rsatkich atigi 3 million 810 ming so‘mni tashkil etgan, ya‘ni milliy o‘rtachadan 29 foizga past. Bu viloyatning qishloq xo‘jaligi iqtisodiyotiga asoslanganligi, shuningdek, sanoat va xizmat ko‘rsatish sohalari rivojlanmaganligi bilan bog‘liq. Masalan, viloyat aholisining 60 foizdan ortig‘i qishloq joylarda yashaydi va ularning daromadlari mavsumiy mehnatga bog‘liq.



Past daromadlar sharoitida oziq-ovqatga sarflanadigan ulush ham kattaroq bo'ladi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonning past daromadli oilalarida oziq-ovqatga sarflanadigan byudjet ulushi 50 foizdan oshib ketishi mumkin. Surxondaryoda esa bu ko'rsatkich yanada yuqori – taxminan 60-70 foiz, chunki mahalliy bozorlarda import mahsulotlari kam va mahalliy hosilga tayanish katta.

Oziq-ovqat inflyatsiyasi: 2025-yildagi tendensiyalar

2025-yilning birinchi to'qqiz oyida O'zbekiston bo'yicha inflyatsiya darajasi 5,1 foizni tashkil etdi, ammo oziq-ovqat toifasida bu ko'rsatkich 6,1 foizga yetdi. Sentyabr oyida tuxum narxi 6,5 foizga, mol go'shti 1,8 foizga oshgan. Surxondaryo kabi qishloq hududlarida bu o'sish yanada sezilarli, chunki transport xarajatlari va mavsumiy omillar ta'sirida mahalliy bozor narxlari milliy o'rtachadan 10-15 foizga yuqori bo'lishi mumkin.

Viloyatning qishloq xo'jaligi hududlari bo'lib, u yerda meva-sabzavot va don mahsulotlari asosiy oziq-ovqat manbai hisoblanadi. 2025-yilda ob-havo sharoitlarining o'zgarishi (qurg'oqchilik va suv tanqisligi) hosilni 5-7 foizga kamaytirgan, bu esa narxlar o'sishiga olib keldi. Natijada, oddiy oila uchun bir oylik oziq-ovqat savati narxi 2 million so'mdan oshib ketdi.

Bog'liqlik va ta'sir mexanizmi: qashshoqlik xavfi ortmoqda

Aholi daromadlari va oziq-ovqat inflyatsiyasi o'rtasidagi bog'liqlik Surxondaryoda eng aniq namoyon bo'lmoqda. Past ish haqi sharoitida inflyatsiya 1 foizga oshganda, oilaning haqiqiy xarid qobiliyati 0,5-1 foizga pasayadi. Masalan, 3,8 million so'mlik daromadli oila uchun 6 foizlik inflyatsiya yiliga 228 ming so'm qo'shimcha xarajatni anglatadi – bu esa bolalar ovqatini cheklash yoki tibbiy yordamni kechiktirishga olib kelishi mumkin.



Mamlakat bo'yicha qashshoqlik darajasi 2025-yil iyul holatiga ko'ra 6,8 foizga tushgan bo'lsa-da, Surxondaryo kabi viloyatlarda bu ko'rsatkich 10 foizdan yuqori bo'lishi mumkin. Inflyatsiya tufayli qashshoqlik chegarasidan o'tgan oilalar soni oshmoqda: 2024-yilda 669 ming so'mlik minimal iste'mol chegarasi 2025-yilda 720 ming so'mga ko'tarilgan, ammo daromadlar o'sishi inflyatsiyadan orqada qolmoqda.

Ko'rsatkich	Milliy o'rtacha	Surxondaryo
Oylik ish haqi (2024)	5,357 mln so'm	3,810 mln so'm
Oziq-ovqat inflyatsiyasi (2025 sentyabr)	6,1%	~7-8% (taxminiy, transport ta'siri)
Byudjetda oziq-ovqat ulushi	40-50%	60-70%
Qashshoqlik darajasi (2025)	6,8%	>10% (taxminiy)

Xulosalar va takliflar

Surxondaryoda aholi daromadlari va oziq-ovqat inflyatsiyasi o'rtasidagi salbiy bog'liqlik viloyat iqtisodiyotini zaiflashtirib, ijtimoiy muammolarni kuchaytirmoqda. Hukumat tomonidan qishloq xo'jaligini subsidiyalash, mahalliy bozorlarni rivojlantirish va ish haqlarini oshirish bo'yicha choralar ko'rilmogda, ammo bu jarayon sekin kechmogda. Aholi uchun maslahat – mavsumiy hosillarni saqlash va arzon alternativlarni tanlash. Kelajakda bu masalani hal etish uchun viloyatga maxsus investitsiyalar zarur, aks holda inflyatsiya ta'siri yanada chuqurlashadi.